

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Nij Hiddum–Houw

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

20 maart 2017 / projectnummer: 3188

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport (MER)

Het samenwerkingsverband Brouwer Windturbines B.V., Windpark A7 B.V. en Nuon Wind Development wil een windpark van in totaal 42 megawatt realiseren bij de Kop van de Afsluitdijk (windpark Nij Hiddum–Houw). De tien bestaande turbines van het huidige park Hiddum–Houw (tezamen 5 megawatt) zullen worden gesaneerd.¹ Provinciale Staten van Fryslân stellen een Provinciaal Inpassingsplan (hierna: PIP) op voor het windpark.² Daarnaast moet de gemeente Súdwest–Fryslân een omgevingsvergunning verlenen voor de windturbines.³ Ter ondersteuning van de besluitvorming over het PIP en de omgevingsvergunning worden de milieueffecten beschreven in een gecombineerd plan-/project-milieueffectrapport (hierna MER).

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’)⁴ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- de (milieu)argumenten op grond waarvan deze locatie de voorkeur heeft boven andere mogelijke locaties om de provinciale opgave voor windenergie te kunnen realiseren;
- een beschrijving en onderbouwing van de inrichtingsalternatieven die zodanig onderscheidend zijn dat de bandbreedte van mogelijke opstellingen en de daaraan verbonden milieueffecten zichtbaar worden;
- een overzicht en absolute en relatieve vergelijking van de (cumulatieve) milieueffecten van de inrichtingsalternatieven op landschap, natuur en leefomgeving;
- een Passende beoordeling als significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en/ of Waddenzee niet zijn uit te sluiten.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling vormen van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de concept notitie reikwijdte en detailniveau ‘Windpark Nij Hiddum–Houw’ van 23 december 2016 (hierna: de notitie R&D). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ Daarnaast is het streven om in een straal van circa 2,5 km vanuit het midden van het huidige Hiddum–Houw meer (kleine) solitaire windturbines te saneren. Dit streven maakt gezien de onzekerheid (nog) geen deel uit van het voorplan. De Commissie gaat er in haar advies daarom ook niet op in.

² Hiervoor moet een plan-MER worden opgesteld.

³ Hiervoor moet worden beoordeeld of een project-MER nodig is.

⁴ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt via de link [3188](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2. Doel en besluitvorming

2.1 Doel

Het voornemen dient te passen in zowel de doelstellingen van het samenwerkingsverband Brouwer Windturbines B.V., Windpark A7 BV en Nuon Wind Development als die van de betrokken overheden. Deze doelstellingen staan verspreid in de notitie R&D. Geef in het MER een heldere beschrijving van de doelstellingen van dit voornemen en een eventuele prioritering. Een heldere beschrijving van de doelstellingen is van belang om het doelbereik van de alternatieven zo goed mogelijk te kunnen beoordelen en uiteindelijk een onderbouwde keuze te kunnen maken voor het voorkeursalternatief.

2.2 Beleidskader en besluitvorming

De notitie R&D bevat al een goed overzicht van de relevante beleidskaders (hoofdstuk 3) en wettelijke kaders (hoofdstuk 3 of 5). In aanvulling daarop adviseert de Commissie ook in de te gaan op het provinciaal beleid voor weidevogels.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het PIP en de omgevingsvergunning. Voor de realisatie van het windpark zullen ook andere besluiten en toestemmingen nodig zijn. Geef aan welke dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de daarvoor redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven worden. Tevens moet de keuze voor de alternatieven worden gemotiveerd. Het MER voor het windpark Nij Hiddum-Houw is een gecombineerd plan-/project-MER. Zowel de locatie van het windpark als de inrichting van het windpark worden voor het eerst vastgelegd in besluiten. Dit betekent dat de uitgangspunten en de milieuinformatie voldoende concreet en gedetailleerd moeten zijn ten behoeve van de besluitvorming over locatiealternatieven, inrichtingsalternatieven en het uiteindelijke voorkeursalternatief. In de volgende paragrafen gaat de Commissie daar verder op in.

3.1 Algemeen

Geef de inrichtingsalternatieven en de exacte grenzen van de plaatsingszone op kaarten duidelijk weer. Neem in het MER ook een beschrijving op (geïllustreerd met kaartmateriaal) van de bijkomende voorzieningen en activiteiten zoals de heiwerkzaamheden, meetmasten, bekabeling, wegen, transformatorgebouwen en eventueel hekwerk. Breng ook in beeld hoe de aanlegfase zal verlopen, inclusief de planning en doorlooptijd.

3.2 Alternatieven

3.2.1 Locatiealternatieven

Het PIP is het eerste besluit waarin de locatie Nij Hiddum–Houw wordt vastgelegd. In de notitie R&D wordt ingegaan op de totstandkomingsgeschiedenis van deze locatiekeuze om de provinciale opgave voor windenergie te kunnen realiseren. Er wordt aangegeven dat de locatie Nij Hiddum–Houw geschikt is voor windenergie en dat andere locaties in de provincie Fryslân per saldo vergelijkbaar zijn, althans niet beter scoren op milieueffecten dan Nij Hiddum–Houw. Daarbij wordt nagenoeg niet ingegaan op de milieueffecten van andere locaties. Het is onvoldoende om alleen te verwijzen naar de effectenmatrix van september 2014 (Bijlage VI uit de notitie R&D).

Het is van belang om in het MER helder de (milieu)argumenten te beschrijven op grond waarvan de locatie Nij Hiddum–Houw de voorkeur heeft boven andere mogelijke locaties. Geef in het MER daarom een heldere beschrijving in hoeverre de locatie Nij Hiddum–Houw vergelijkbaar, beter of slechter scoort ten opzichte van andere mogelijke locaties. Ga daarbij in ieder geval in op de aspecten leefomgeving, landschap, natuur en energieopbrengst en motiveer de keuze voor locaties waarmee Nij Hiddum–Houw wordt vergeleken. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de effectenmatrix en andere eerdere studies, mits deze informatie per aspect wordt beoordeeld, en de conclusies navolgbaar zijn.

3.2.2 Inrichtingsalternatieven

In de notitie R&D worden op hoofdlijnen drie te onderzoeken inrichtingsalternatieven beschreven. Werk de alternatieven in het MER verder uit. De Commissie vindt het belangrijk dat voor de aspecten landschap, leefomgeving en natuur de hoeken van het speelveld in de diverse alternatieven worden verkend, bijvoorbeeld door alternatieven op grond van deze criteria in te richten (dat wil zeggen dat alternatieven met het oog op optimalisatie voor landschap, leefomgeving en natuur worden opgezet). Denkbaar is dat – ondanks het relatief beperkte, maar niet scherp begrensde zoekgebied⁵ – bij elk van de alternatieven nog verschillende inrichtingsvarianten mogelijk zijn (cluster, enkele/dubbele lijn, zwerm en op verschillende plekken gesitueerd). Ook kan binnen inrichtingsvarianten worden gevarieerd in hoogte/type turbine. Het is van belang dat bij de keuze voor het aantal en type (rotordiameter/vermogen) door te rekenen turbines het doelvermogen (minimaal 42 megawatt) in zicht blijft. Geef in een belemmeringenkaart aan waar de harde beperkingen voor plaatsing van windturbines liggen.

In de notitie R&D staat dat het windpark wordt ingericht op basis van maximaal 42 megawatt opgesteld vermogen. De Commissie geeft in overweging om ook een alternatief⁶ te onderzoeken waarbij de energieopbrengst voor de locatie Nij Hiddum–Houw binnen wettelijke grenzen wordt gemaximaliseerd, en dus mogelijk meer opgesteld vermogen heeft dan 42 megawatt.

⁵ Zie paragraaf 5.1 van de notitie R&D, waarin de maximale omgrenzing van het plangebied is weergegeven.

⁶ Door de opgave af te zetten tegen het redelijkerwijs te plaatsen maximale vermogen kan een beeld worden verkregen van complexiteit van de opgave.

Presenteer in het MER op basis van de vergelijking van de inrichtingsalternatieven het eindresultaat dat de voorkeur heeft. Vermeld de (milieu)afwegingen en de optimalisaties die daarbij zijn gemaakt. Hierdoor wordt voor besluitvormers, belanghebbenden en omwonenden duidelijk hoe het plan geoptimaliseerd is en op welke wijze de milieoverschillen tussen de inrichtingsalternatieven en/of andere argumenten de uiteindelijke invulling van het windpark hebben beïnvloed.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Het verdient aanbeveling om bij de beschrijving van het voornemen onderscheid aan te brengen in effecten tijdens de aanlegfase en de eindfase. Geef de kwantitatief vast te stellen effecten van het voornemen op het milieu en de leefomgeving ook weer per opgewekte kWh om een goede vergelijking tussen de alternatieven te kunnen maken.

4.2 Energieopbrengst

Bereken de energieopbrengst van de windturbines op basis van betrouwbare windstatistieken en eventuele opbrengstgegevens van operationele windturbines. Geef ook aan welke opbrengstdervingen (kunnen) ontstaan door mitigerende maatregelen zoals stilstandsvoorzieningen voor bijvoorbeeld natuur en leefomgeving.

4.3 Landschap

Analyseer de typische karakteristieken van het landschap en betrek daarbij de volgende aspecten: ontstaansgeschiedenis, identiteit, openheid, schaal, vorm en structuur van kavelpatroon, kreken, oriëntatiepunten, aanwezige zichtlijnen, bebouwing (solitair, lint en/of cluster; historie), reliëf (dijken, wegen, viaducten), horizon en licht-donker. Leg daarbij ook de relatie met het bestaande agrarische gebruik in dit gebied en hoe dit doorwerkt in het landschap. Geef aan in welke mate deze aspecten in het studiegebied voor Nederland uniek zijn.

Breng in het MER de landschappelijke gevolgen van de alternatieven in beeld, of anders gezegd: breng in beeld of en hoe het landschap de omvang en de inrichting van het park kan sturen. Onderzoek hoe de configuraties van windturbines zich verhouden tot de bestaande patronen en structuren in het landschap en wat er zal veranderen in de mate van openheid. Ga in op de zichtbaarheid van de windturbines en illustreer dit door een visualisatie met fotomontages en/of 3D-projecties. 3D-verbeelding is een voorwaarde voor een vruchtbaar overleg met omwonenden en andere direct betrokkenen. Maak deze visualisaties vanaf ooghoogte, van dichtbij en van grotere afstand, vergezeld van een beschrijving van het beeld en de locatie op kaart. Maak deze visualisaties in ieder geval vanuit de volgende standpunten:

- vanuit de omringende woonkernen zoals Cornwerd, Wons, Zurich, Pingjum en Witmarsum;
- het IJsselmeer en de Waddenzee;
- de belangrijke doorgaande wegen (A7) en lokale wegen en toeristische routes;
- het midden van het plangebied naar de omringende locaties van windturbines.

Maak ook duidelijk of met de gekozen opstelling van de turbines een herkenbaar en aan het landschap gerelateerd patroon van ontsluitingswegen tot stand kan komen en of hiermee een toeristisch recreatief belang gediend kan worden.

Verlichting

Hinder als gevolg van turbineverlichting voor de luchtvaartveiligheid is een belangrijk aandachtspunt voor omwonenden van windparken, zeker in relatief duistere omgevingen, zo blijkt uit projecten die elders zijn uitgevoerd en uit het recente onderzoek bij het Prinses Alexiapark. Onderzoek en beschrijf daarom ook de invloed van verlichting op de beleving overdag en bij nacht. Beschrijf welke mogelijke maatregelen er zijn om deze hinder terug te dringen en maak daarbij gebruik van de nieuwe richtlijn 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' (30 september 2016).

Interferentie

Houd rekening met de interferentie van bestaande en in uitvoering zijnde windparken zoals de lijnopstelling langs de A7, bestaande solitaire molens en kleine cluster in een straal van 15 km en het grote windpark Fryslân. Ga ook in op visuele wisselwerking met bestaande en eventueel nieuwe hoogspanningsleidingen.

Verschillende typen turbines

Onderzoek de gevolgen voor de visuele rust en de samenhang binnen het gehele plangebied, als verschillende rotordiameters, ashoogtes, draairichtingen en/of verschijningsvormen van de gondel voorkomen in het studiegebied.

4.4 Archeologie

Breng de archeologische waarden in het gehele plangebied in beeld door middel van een archeologisch onderzoek conform de geldende 'Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie'. Indien nodig moet booronderzoek worden uitgevoerd zoals in de notitie R&D ook wordt aangegeven. Schets de consequenties van het voornemen voor deze waarden en geef de mogelijkheden aan om deze waarden te ontzien door bijvoorbeeld de plek voor de windturbines iets op te schuiven.

4.5 Natuur

Het plangebied ligt in de directe nabijheid van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer. Vogels uit deze gebieden kunnen van het plangebied en de omgeving gebruikmaken als hoogwatervluchtplaats⁷, voedselgebied⁸ en broedgebied. Daarnaast is het plangebied van belang vanwege gestuwde seizoenstrek van vogels⁹ en waarschijnlijk ook van vleermuizen. De Commissie adviseert daarom in het MER de volgende stappen te doorlopen:

- Geef de (relevante) beschermde gebieden in de omgeving aan op kaart en ga in op de grondslag van de bescherming;
- Schets op hoofdlijnen het ecologische functioneren van het studiegebied, waaronder de broedfunctie (relevante vogelsoorten en aantallen/dichtheden, de rustfunctie, dus ligging hoogwatervluchtplaatsen en daarmee verbonden vliegbewegingen, en seizoenstrek (van vogels en vleermuizen);
- Beschrijf de relevante ingreep-effect relaties in de aanlegfase (o.a. verstoring door licht, geluid, beweging en ruimtebeslag) en de effecten in de exploitatiefase;
- Geef een onderbouwde kwantitatieve (ordegrootte) inschatting van aanvaringslachtoffers van lokale broedvogels, foeragerende of rustende vogels, trekkende vogels (seizoenstrek) en vleermuizen;
- Becijfer voor de relevante soorten vogels en vleermuizen de additionele sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte;¹⁰
- Geef aan of verwacht wordt dat in het westen van het plangebied (dichtbij Waddenzee en IJsselmeer) meer barrièrewerking zal optreden en/of meer aanvaringslachtoffers onder vogels en/of vleermuizen zullen vallen. Beschrijf in dat geval hoe hiermee wordt omgegaan;
- Breng de mogelijkheden voor mitigatie in beeld, zoals aanleg in de ecologisch minst gevoelige periode, het weglaten van turbines op relatief kwetsbare locaties, stilstandvoorziening of verbetering leefgebied in de omgeving.

Gevolgen voor Natura 2000-gebieden

Ga in het MER (en de Passende beoordeling) in op:

- de instandhoudingsdoelstellingen van de vogelsoorten die mogelijk door het voornemen beïnvloed kunnen worden;
- de (mogelijke) gevolgen van het voornemen voor deze soorten;
- de (cumulatieve) gevolgen van dit project voor de instandhoudingsdoelstellingen. Toets de additionele sterfte van vogels en vleermuizen voor de relevante soorten aan de 1%-mortaliteitsnorm, ook in cumulatie, bijvoorbeeld met andere relevante windparken;
- (eventueel) in te zetten mitigerende maatregelen, met inschatting van de effectiviteit.

⁷ Inclusief 'getijdenbewegingen', dus verplaatsingen van en naar hoogwatervluchtplaatsen.

⁸ Onder andere ganzen die overnachten in Makkumer Noordwaard en omgeving.

⁹ Zoals ook opgemerkt in de zienswijze van de IJsselmeervereniging laten veel trekvogels zich met name in het najaar bij bepaalde weersomstandigheden langs de Waddenzeedijk 'stuwen' waardoor trekverdichting optreedt.

¹⁰ Hierbij kan gebruik gemaakt worden van mortaliteitscijfers uit van der Jeugd HP, Ens BJ, Versluijs M, Schekkerman H, 2014. Geïntegreerde monitoring van vogels van de Nederlandse Waddenzee. Vogeltrekstation rapport 2014-01. Vogeltrekstation, Wageningen, Sovon-rapport 2014/18, Sovon, Nijmegen en BTO Birdfacts (www.bto.org/about-birds/bird-facts). Ga indien relevant (bij soorten met afnemende of kwetsbare populaties) ook in op een cumulatieve sterfte die zich net onder de 1%-norm bevindt.

Gevolgen voor het Natuur netwerk Nederland (NNN)

Geef de NNN-gebieden binnen het studiegebied duidelijk aan op kaart en beschrijf de 'wezenlijke kenmerken en waarden' aan de hand van de natuurbeheertypen. Ga na of het voornemen in de aanleg- of gebruiksfase kan leiden tot significante aantasting de wezenlijke kenmerken en waarden van nabijgelegen NNN-gebieden¹¹, in dit geval een deel van Polder Cornwerd.¹² Beschrijf in dat geval hoe hiermee wordt omgegaan.

Gevolgen voor leefgebieden van soorten van open grasland

De provincie heeft ter uitvoering van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb)¹³ in het natuurbeheerplan 2017¹⁴ leefgebieden voor agrarische soorten aangewezen. Het plangebied van het voornemen is aangewezen als leefgebied voor soorten van open grasland. Ga in op de eventuele gevolgen voor de kwaliteit van het leefgebied en de mogelijkheden voor effectief agrarisch natuur- en landschapsbeheer.¹⁵

Gevolgen voor beschermde soorten

Beschrijf de mogelijke gevolgen van het voornemen voor soorten die op grond van de Wet natuurbescherming zijn beschermd.¹⁶ Specificeer deze gevolgen voor de aanleg- en exploitatiefase. Ga daarbij in op de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van relevante soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef aan of de 1%-mortaliteitsnorm cumulatief kan worden overschreden voor vogelsoorten¹⁷ of vleermuissoorten¹⁸. Beschrijf de gevolgen van ruimtebeslag en barrièrewerking van turbines op lokale broedpopulaties van vogels, waaronder weidevogels, en vleermuispopulaties.

Indien de gunstige staat van instandhouding voor bepaalde beschermde soorten in gevaar komt, geef dan aan welke (mitigerende) maatregelen kunnen worden toegepast. Motiveer op grond waarvan verondersteld wordt dat een eventueel benodigde ontheffing wordt ontleend. Ga ten aanzien van de gevolgen voor weidevogels ook in op de relatie met het (in ontwikkeling zijnde) provinciale weidevogelbeleid.

4.6 Bodem en water

De notitie R&D geeft al een goed beeld van de in het MER te beschrijven aspecten. In aanvulling daarop adviseert de Commissie om de (eventuele) tijdelijke en/of permanente gevolgen voor het grondwaterpeil kwantitatief te beschrijven.

¹¹ Zie hiervoor het bepaalde van artikel 7.1.1, derde lid, van de Verordening Romte 2014.

¹² Natuurdoeltype N13.01 (Vochtig hooiland).

¹³ <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/subsidiestelsel-natuur-en-landschapsbeheer/over-het-subsidiestelsel-natuur-en-landschapsbeheer/> .

¹⁴ http://www.fryslan.frl/beleidsthemas/natuurbeheerplan-2017_3541/ .

¹⁵ <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/subsidiestelsel-natuur-en-landschapsbeheer/agrarisch-natuurbeheer/collectief-agrarisch-natuurbeheer-anlb-va-2016/> .

¹⁶ De Wet natuurbescherming (die de Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en Boswet per 1-1-2017 vervangt) werkt met drie beschermingsregimes: artikel 3.1 Soorten van de Vogelrichtlijn, artikel 3.2 Soorten van de Habitatrichtlijn Bijlage IV en ten dele Bijlage V en artikel 3.9 een selectie van andere soorten.

¹⁷ Ga na wat de gevolgen kunnen zijn voor de (provinciale) gunstige staat van instandhouding, ook voor soorten waarvan de additionele sterfte net onder de 1%-mortaliteitsnorm uitkomt.

¹⁸ Bepaal hiertoe de gemiddelde levensduur van de soort. Voor vleermuizen wordt meestal een gemiddelde levensduur van drie jaar genomen.

4.7 Woon en leefmilieu, veiligheid

In de notitie R&D wordt vooral beschreven hoe de bijdrage van de windturbines aan de geluidbelasting, externe veiligheid en slagschaduwten kwantitatief in de omgeving van het plangebied in beeld wordt gebracht. Bepaal voor de geluidbelasting in ieder geval de ligging van de 42 en 47 dB-Lden-contouren en het aantal woningen daarbinnen. Geef aan in hoeverre de geluidbelasting op woningen verandert wanneer wordt gevarieerd met de bronvermogens en posities van de turbines. Breng bij overschrijding van de norm bij woningen in beeld welke maatregelen mogelijk zijn om wel aan de eisen te voldoen. Daarbij kan worden gedacht aan vermogensbeperking, stilstandsregelingen, andere windturbintypes of opstellingsconfiguraties.

Beschouw ook hoe hoog de geluidbelasting is in combinatie met de andere geluidbronnen, zoals de nabijgelegen snelweg A7 en eventuele bestaande windturbines. Druk de cumulatieve effecten eveneens uit in Lden.¹⁹

Geef een beschouwing over de kans op hinder door laagfrequent geluid.

Bepaal de ligging van de slagschaduwcontouren (in ieder geval die van 5.6 uur en een onderscheidende contour onder de norm) en – bij overschrijding van de normen – de mogelijkheden om aan de eisen te voldoen. Neem daarbij ook de eventuele cumulatie met bestaande windturbines mee.

Maak voor het onderzoek over veiligheid onder meer gebruik van het Handboek risicozonering windturbines (2014). Neem daarbij ook eventuele kwetsbare (industriële) installaties en opslagfaciliteiten mee.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’, ‘leemten in milieu-informatie’ en ‘samenvatting van het MER’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften. Ten aanzien van monitoring en evaluatie acht de Commissie het van belang om ook in te gaan op (mitigerende) maatregelen ‘achter de hand’ die kunnen worden ingezet als de noodzaak of wenselijkheid uit de monitoring zou blijken²⁰.

¹⁹ Hoewel er geen toetsing van cumulatie van geluid aan wettelijke normen kan plaatsvinden, geeft de literatuur wel indicaties van de geluidkwaliteit bij cumulatieve geluidbelastingen, zoals in het RIVM-rapport Milieuaandachtsgebieden in Nederland, rapportnr. 680300005/2008. Ook de Wet geluidhinder geeft rekenregels voor de cumulatie van geluid van verschillende geluidbronnen. Deze methode is beschreven in bijlage I van het Reken- en meetvoorschrift geluidhinder 2006.

²⁰ Zie ook de opmerkingen hierover in de zienswijze van de IJsselmeervereniging (punt 9).

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Samenwerkingsverband Brouwer Windturbines BV, Windpark A7 B.V. en Nuon Wind Development

Bevoegd gezag: Provincie Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân

Besluit: Voor het project moet een Provinciaal Inpassingsplan worden vastgesteld door de provincie Fryslân en een omgevingsvergunning worden verleend door de gemeente Súdwest-Fryslân.

Categorie Besluit m.e.r.: D22.2

Activiteit: Het samenwerkingsverband Brouwer Windturbines B.V., Windpark A7 BV en Nuon Wind Development willen een windpark van in totaal 42 megawatt realiseren bij de Kop van de Afsluitdijk (windpark Nij Hiddum-Houw). De tien bestaande turbines van het huidige park Hiddum-Houw (tezamen 5 megawatt) zullen worden gesaneerd.

Procedurele gegevens:

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 16 januari t/m 26 februari 2017
Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 20 maart 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

dhr. dr. C.A. Linse (voorzitter)

mw. drs. J.P. Siedsma (secretaris)

dhr. ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De informatie die ze van het bevoegde gezag heeft ontvangen, vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie overlegd met het bevoegd gezag, de initiatiefnemer en zijn adviseurs. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op onze website, op de pagina *Wat doet de Commissie* in het hoofdstuk Advisering.

www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3188](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

